

Een nieuw bomenbeleidsplan voor Groningen

Visie en thema's
Juni 2024

Introductie

De gemeente Groningen stelt een nieuw lange termijn bomenbeleidsplan op. Dit doen we volgens de methode van het 'Urban Forest Masterplan'. Dit is een strategisch boombeleidsplan, dat wereldwijd wordt gebruikt als instrument voor groene, gezonde steden. Groningen is de eerste gemeente in Nederland die werkt volgens deze methode. Daarbij gaat het niet alleen om de stad, maar ook om de dorpen en het buitengebied.

In januari 2024 zijn we begonnen met de ontwikkeling van het plan. Via verschillende bijeenkomsten, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als daarbuiten, hebben we input opgehaald ten aanzien van uitgangspunten, kansen en knelpunten. De verzamelde input is leidend geweest voor het opstellen van de visie die voorligt en nemen we mee bij de verdere ontwikkeling van het bomenbeleidsplan.

Voor u ligt het vertrekpunt van het nieuwe plan: de visie en thema's. In de eerste paragrafen presenteren wij de visie en bijbehorende thema's. Daarna gaan we kort in op welke plek de visie en thema's hebben binnen het bomenbeleidsplan en sluiten af met een toelichting op de methodiek van het Urban Forest Masterplan.

Inhoud

1. Visie en thema's	3
2. Plek binnen het plan	6
3. Urban Forest Masterplan in het kort	7

1. Visie en thema's

De visie is een voorstelling van de toekomst. Samen met onderliggende thema's geven ze richting aan het boombeleid van de gemeente Groningen voor de lange termijn (30+ jaar). Het is daarmee geen statisch plan, maar wordt steeds aangepast aan de actualiteiten. De thema's, voortvloeiend uit de visie, geven een kader voor de onderwerpen en actieagenda (doelstellingen, acties en verantwoordelijkheden). We hebben de volgende visie geformuleerd:

Visie

“In Groningen hebben we een vitaal en groeiend netwerk van bomen en groen, dat klimaatbestendig is, waarin mensen en dieren, nu en in de toekomst met elkaar in verbinding staan, zich thuis voelen en gezond zijn.”

Toelichting: uit alle bijeenkomsten komt naar voren dat een netwerk belangrijk wordt gevonden. Het geheel van bomen draagt bij aan tal van aspecten. Het gaat dan niet alleen om het netwerk in fysieke vorm zoals de rij bomen in de straat, de boomgroepen in een park of bos of de structuren tussen bebouwd gebied en buitengebied, maar ook om het netwerk tussen bomen aan de ene kant en mensen en dieren aan de andere kant. Het symboliseert dat we allen onderdeel zijn van een samenhangend systeem dat bijdraagt aan een prettige en gezonde manier van leven.

Thema's

Onder een thema verstaan we een logische bundeling van onderwerpen die zijn geïnventariseerd tijdens de verschillende bijeenkomsten. Deze thema's en bijbehorende onderwerpen (zie woordenwolken) krijgen een nadere uitwerking. Door onderwerpen te clusteren, werken we toe naar een overzichtelijke opbouw van het nieuwe bomenplan. Onder een thema worden verschillende doelstellingen uitgewerkt. Aan elke doelstelling koppelen we één of meerdere indicatoren. Op basis van indicatoren is te bepalen of de juiste acties worden ondernomen om dichterbij de doelstelling te komen en deze uiteindelijk te behalen. De bijbehorende woordenwolken geven de onderwerpen weer die in de bijeenkomsten als belangrijk werd aangegeven.

We gaan aan de slag met de volgende thema's: waarderen, samenwerken, investeren en beheren. Hieronder worden de thema's toegelicht. De bijbehorende woordenwolken geven de geïnventariseerde onderwerpen weer.

Waarderen

Het thema “waarderen” omvat onderwerpen die gerelateerd zijn aan de functies van bomen en de waarde die ze bieden. Het gaat vooral om technische en objectieve waardering. Voorbeelden hiervan zijn ecosysteemdiensten (waardevolle diensten die de natuur ons biedt) zoals de bijdrage aan biodiversiteit, het vastleggen van CO2, bieden van schaduw en koelte (boomkroonbedekking), opvangen en vasthouden van water en verbeteren van de luchtkwaliteit. Ook de invloed van bomen op welzijn en fysieke gezondheid is heel belangrijk. Bomen (en ander groen) moeten een prominente plaats innemen in ruimtelijke planningsprocessen. Ze moeten volledig worden geïntegreerd in de planvorming en besluitvorming, vanwege de waarde die ze bieden.

Onderwerpen die behoren tot het thema ‘waarderen’:

samenhang veterane bomen cultuurhistorie
schaduw en koelte gezondheid gebiedseigen
karakter volwaardigheid in proces monumentaal
baten van de boom normen wateropvang
hittestress landschap galm verminderen
identiteit van het landschap welzijn biodiversiteit
inheems vs uitheems water en bodem sturend

Samenwerken

Samenwerken is essentieel als we onze visie willen realiseren. Dit thema gaat over mensen en organisaties en over de relaties die zij hebben met bomen. We kijken naar hoe bomen worden ervaren en welke rol ze spelen in onze gemeenschappen. We willen de betrokkenheid van onze inwoners, organisaties en ondernemers ten aanzien van bomen en groen vergroten en de samenwerking versterken. Hierbij is het verhaal van de boom en de waarde die de boom vervult van groot belang. Binnen de gemeentelijke organisatie brengen we het boombeleid onder de aandacht en we zorgen voor een integrale aanpak van processen en projecten. Hierbij is aandacht voor de context van bomen in een stedelijke omgeving, zoals de toenemende drukte in de ondergrond, de drukte in de openbare ruimte en de behoefte aan maatwerk en flexibiliteit.

Onderwerpen die behoren tot het thema ‘samenwerken’:

afspraken maken belangenafweging
toegankelijk beleving integraliteit
inwoners plek in het hart mens en natuur
integraliteit werkzaamheden koppelen partners
interne samenwerking nabijheid
bewustwording participatie open houding
recht op groen inspireren relatie ander beleid

Investeren

Investeren in bomen gaat verder dan alleen de financiële middelen voor het aanplanten. Het gaat om gerichte inzet van middelen en aandacht. We zorgen voor de juiste boom op de juiste plek, afhankelijk van de locatie en beschikbare groeiplaats. We investeren in kwaliteit van bomen en hun groeiplaatsen en zorgen voor een spreiding over de gemeente zodat iedereen kan profiteren. We streven naar een sterk bomennetwerk en een groeiend boomkroonvolume op wijkniveau. Kennis over bomen is essentieel in dit proces. Investeringsen zorgen ervoor dat de waarde van bomen optimaal kunnen toenemen.

Onderwerpen die behoren tot het thema 'investeren':

kroonvolume boomstructuur budget
groeiplaats verbeteren vervanging
bomenhandboek meer groen
middelen kennis kabels en leidingen
aanplanten selecteren op gewenste eigenschappen
zorgvuldigheid scholing ruimte norm

Beheren

Goed en professioneel beheer is cruciaal om bomen gezond en oud te laten worden. Dit is essentieel voor het realiseren van onze visie. Vooral de gezonde oude bomen voegen veel waarde toe op tal van aspecten. In stedelijke gebieden kunnen bomen niet altijd zonder menselijk ingrijpen uitgroeien tot volwaardige en waardevolle exemplaren. We richten ons op kwalitatief beheer en zorgen voor een evenwicht tussen de waarde van de boom en de verantwoordelijkheid voor een veilige leefomgeving.

Onderwerpen die behoren tot het thema 'beheren':

kwaliteit vitaliteit bomen wijkers en blijvers
respectvol beheer professioneel beheer
vergunningen behoud particuliere bomen
specifiek boombeheer veiligheid vs boomwaarde
verhaal vertellen beschermen
behouden openbare bomen boomwortels

2. Plek binnen het plan

Welke rol spelen de visie en de thema's precies in het nieuwe bomenbeleidsplan? De afbeelding hieronder laat zien hoe de visie en thema's richting geven aan concrete acties.

Visie

"In Groningen hebben we een vitaal en groeiend netwerk van bomen en groen, wat klimaatbestendig is, waarin mensen en dieren, nu en in de toekomst met elkaar in verbinding staan, zich thuis voelen en gezond zijn."

Thema's

- Waarderen
- samenwerken
- Investeren
- Beheren

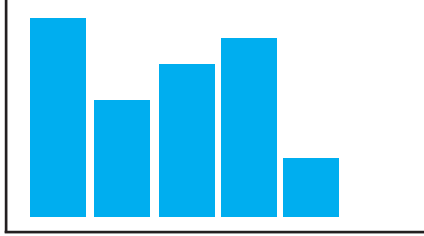
Indicatoren

- Groennormen
- Boomkroonvolume
- Etc

Doelstellingen (voorbeeld)

"Binnen 10 jaar is de boomkroonbedekking in de bebouwde omgeving met x% toegenomen."

Dashboards (voorbeeld)

10-20-30 verdeling	Meetgegevens 	
Acties ----- -----		Planning Jan Feb Mar Apr Mei Jun Jul Aug Sep Okt Nov Dec X X X
Verantwoordelijkheden ----- -----		
Prestatieniveau 		

3. Urban Forest Masterplan in het kort

Centraal uitgangspunt in een Urban Forest Masterplan is het denken vanuit het geheel ('urban forest'), omdat juist de samenhang tussen bomen en ander groen een omgeving leefbaar maakt voor mens en dier. Typierend is dat er daarom niet alleen beleid wordt opgesteld voor gemeentelijke bomen, maar ook voor bomen in particulier bezit.

Kenmerken

- Lange termijn: een looptijd van minimaal 30 jaar
- Integraal: alle factoren en actoren die invloed hebben op het 'urban forest' spelen mee
- Doelgericht en kernachtig: heldere doelstellingen die kernachtig zijn opgeschreven
- Concreet: meetbare resultaten, termijnen en verantwoordelijkheden
- Verbindend: ontwikkeld in samenwerking met iedereen die een belang heeft bij of rond bomen
- Flexibel en meebewegend: het plan wordt steeds aangepast aan actualiteiten

Methodiek

De methodiek die voor een Urban Forest Masterplan wordt gebruikt, is altijd dezelfde. In de afbeelding hieronder is een cyclus te zien, die uit een reeks vaste stappen bestaat. Het wiel wordt in beweging gehouden door nieuwe informatie (uit monitoring en evaluatie of actualiteit) en door de inbreng van betrokkenen. Dit zorgt ervoor dat het plan voortdurend in beweging is.

Wat is het niet?

Een Urban Forest Masterplan is een strategisch actiedocument om doelen te bereiken. Het is geen beheerplan. Het ontwikkelen van een beheerplan kan wel een doelstelling zijn.

Hoe gaat het plan heten?

'Urban Forest Masterplan' is het type plan dat we ontwikkelen, niet de naam voor het Groningse bomenplan. Uiteindelijk zal er in samenwerking met belanghebbenden een naam voor worden bedacht.